

Raport

Analiza odpowiedzialności klubów Fortuna 1 Ligi

sezon 2022/23

sezon	społeczeństwo	środowisko	rządzenie	średnia
2022/23	16%	6%	20%	14%

Średnie oceny klubów Fortuna 1 Ligi w analizie odpowiedzialności za sezon 2022/23

W tym raporcie działania, procesy i regulacje klubów Fortuna 1 Ligi wpisujące się w ich odpowiedzialność zostały podzielone na trzy obszary: społeczeństwo, środowisko i (dobre) rządzenie. W analizie odpowiedzialności za sezon 2022/2023 kluby Fortuna 1 Ligi uzyskały średni wynik wynoszący 14%. Oceny w poszczególnych obszarach wynosiły: 16% w obszarze społeczeństwo, 6% w obszarze środowisko i 20% w obszarze rządzenie.

sezon	społeczeństwo	środowisko	rządzenie	średnia
2019/20	24%	2%	21%	15%
2020/21	16%	3%	22%	14%
2022/23	16%	6%	20%	14%

Zmiany średnich ocen w analizie odpowiedzialności w klubach Fortuna 1 Ligi

W odniesieniu do poprzednich lat widać stagnację wyników. Można zaobserwować nieznaczną poprawę w obszarze środowisko, ale równocześnie nieco gorzej zostały ocenione działania w obszarze rządzenie. Kluby, podobnie jak we wcześniejszym sezonie, relatywnie wysokie wyniki uzyskują w obszarze rządzenie, a w bardzo ograniczonym stopniu angażują się w obszarze środowisko.

Najpowszechniej w obszarze społeczeństwo kluby angażują się w: wykorzystywanie siły oddziaływania klubu w swoim otoczeniu (np. do promocji pożądaných społecznie zachowań i postaw), współpracę wpisującą się w rozwój lokalny (np. wspierając działania samorządu terytorialnego) i promowanie sportu powszechnego. W obszarze środowisko kluby wspierają ideę korzystania z transportu publicznego i promują alternatywne do samochodu osobowego środki transportu na wydarzenia sportowe. Jeśli chodzi o obszar rządzenie, pozytywnie wyróżniają się transparentnością swoich akademii i samych organizacji, relatywnie często mają też przejrzystą strukturę właścicielską, przedstawiają podstawowe informacje o zarządzie i radzie nadzorczej.

klub	społeczeństwo	środowisko	rządzenie	średnia
ŁKS Łódź	26%	23%	22%	24%
Górnik Łęczna	27%	10%	31%	23%
GKS Katowice	27%	0%	42%	23%
Wisła Kraków	23%	10%	35%	22%
Resovia Rzeszów	16%	15%	19%	17%
Podbeskidzie Bielsko-Biała	11%	28%	10%	16%
Chrobry Głogów	30%	0%	18%	16%
Chojniczanka Chojnice	21%	10%	16%	15%
Stal Rzeszów	13%	15%	18%	15%
Zagłębie Sosnowiec	18%	0%	26%	14%
Ruch Chorzów	16%	0%	22%	13%
GKS Tychy	8%	0%	29%	12%
Arka Gdynia	19%	0%	10%	10%
Bruk-Bet Termalica Nieciecza	8%	0%	18%	9%
Skra Częstochowa	5%	0%	21%	9%
Sandecja Nowy Sącz	7%	0%	13%	7%
Odra Opole	9%	0%	8%	5%
Puszcza Niepołomice	2%	0%	13%	5%
średni wynik	16%	6%	20%	14%

Wyniki analizy odpowiedzialności klubów Fortuna 1 Ligi za sezon 2022/23

Wśród klubów Fortuna 1 Ligi w analizie pozytywnie ze względu na średnią ocen wyróżniły się ŁKS Łódź, Górnik Łęczna i GKS Katowice. W obszarze społeczeństwo najwyższą ocenę zdobył Chrobry Głogów, w obszarze środowisko – Podbeskidzie Bielsko-Biała, a w obszarze rządzenie zdecydowanie wyróżnił się GKS Katowice. Względem poprzedniej edycji badania Fortuna 1 Ligi największy progres zanotowały Górnik Łęczna, ŁKS Łódź i Resovia Rzeszów.

ANALIZA WYNIKÓW

Odpowiedzialność klubów Fortuna 1 Ligi, przynajmniej analizowana z wykorzystaniem tej metodologii, wydaje się być w impasie. Wśród pozytywów odnotować można fakt, iż część klubów rozwija swoje już bardzo wpływowe inicjatywy w obszarze społeczeństwo m.in. Chrobry Głogów, który realizuje program „Trener Osiedlowy” czy GKS Katowice z programem „Serduszko GieKSy”. Niemniej jednak, myślenie o wpływie społecznym w kontekście złożonych, przemyślanych programów w obszarze aktywności fizycznej, zdrowia czy edukacji wciąż jest sporadyczne, a dominuje zaangażowanie ad hoc i łączenie odpowiedzialności z działalnością charytatywną.

Niewiele zmienia się w aspekcie środowiskowym, którego kluby Fortuna 1 Ligi nie traktują jako obszaru swojej odpowiedzialności. W kwestii rządzenia, do pewnych pozytywnych zmian doprowadził wymóg dotyczący publikowania ostatniego sprawozdania finansowego. Część klubów, jak GKS Katowice, Ruch Chorzów czy Wisła Kraków, publikuje swoje sprawozdania w dostępnym i uporządkowanym sposób. Kluby nie raportują danych pozafinansowych, ale część sprawozdań zarządu jest coraz obszerniejsza i umożliwia dostęp do informacji istotnych z perspektywy interesariuszy. Pojawiają się ciekawe przykłady układania pracy klubów w obszarze rządzenia np. ochrona dzieci w Chrobrym Głogów czy kodeks etyczny w Wiśle Kraków.

Wydawałoby się, że od sezonu 2022/23 kluby Fortuna 1 Ligi powinny już zwracać większą uwagę na swoją odpowiedzialność, w związku z tym, że w procesie licencyjnym PZPN od sezonu 2023/2024 znalazły się po raz pierwszy Kryteria Odpowiedzialności Społecznej w Piłce Nożnej. Te kryteria obejmują między innymi wdrożenie strategii odpowiedzialności społecznej zgodnej z UEFA Football Sustainability Strategy 2030 oraz właściwymi wytycznymi UEFA. Taka strategia musi uwzględniać między innymi kwestie równości i integracji, przeciwdziałanie rasizmowi czy ochrony środowiska. Realnie żaden z analizowanych klubów takiego dokumentu nie publikuje. Wydaje się, że to właśnie zewnętrzna presja (PZPN, sponsorzy, którzy sami są poddani presji na raportowanie pozafinansowe i jednostki samorządu terytorialnego) oraz edukacja kadr mogłyby przyczynić

się do pozytywnych zmian. Z drugiej jednak strony myślenie o odpowiedzialności nie powinno opierać się wyłącznie na przymusie, gdyż będzie to groziło sprowadzeniem myślenia o odpowiedzialności do formalnego ćwiczenia. Istotne jest, żeby kluby i ich przedstawiciele widzieli sens i wartość w bardziej strategicznym podejściu do tego tematu. W naszych oczach to właśnie taka edukacja i wsparcie klubów, zamiast koordynowania ogólnoklubowych inicjatyw z pogranicza odpowiedzialności, jest rolą ligi.

DOBRE PRAKTYKI

Klub - GKS Katowice

Obszar - Społeczeństwo

Praktyka - „Serduszko GieKSy”

Przejaw - Organizacja promuje sport powszechny

„Serduszko GieKSy” to zajęcia zabawowo-sprawnościowe dla chłopców i dziewczynek w wieku przedszkolnym, ukierunkowane na rozwijanie sprawności fizycznej i umiejętności społecznych poprzez sport. Zajęcia odbywają się w 16 przedszkolach (w 2022), dwa razy w tygodniu. Stanowią ciekawe wprowadzenie do aktywności sportowej i nauki o zdrowym stylu życia w atrakcyjnej formie zabawy. Projekt prowadzi fundacja przy klubie.

Klub - Chrobry Głogów

Obszar - Społeczeństwo

Praktyka - Współpraca ze Stowarzyszeniem Szansa

Przejaw - Organizacja współpracuje z innymi instytucjami zajmującymi się zdrowiem lub bezpieczeństwem dzieci i młodzieży.

Chrobry Głogów współpracuje ze Stowarzyszeniem Szansa w obszarze ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Współpraca obejmuje między innymi edukację trenerów pracujących w ramach długoterminowego programu klubu o nazwie „Trener Osiedlowy”. W jego ramach grupa trenerów prowadzi trzy razy w tygodniu dwugodzinne zajęcia sportowe na kilku boiskach. Zajęcia przeznaczone są dla dzieci i młodzieży, które mogą w nich uczestniczyć za darmo i bez wcześniejszych zapisów. W założeniu są to również dzieci ze środowisk zagrożonych wykluczeniem. Zadanie jest realizowane ze środków Gminy Miejskiej Głogów. Trenerzy jako osoby, które mają regularny kontakt z dziećmi są szkoleni w odczytywaniu sygnałów

świadczących o przemocy, czy to ze strony dorosłych, czy też ze strony rówieśników. Podobne szkolenia ma przejść kadra akademii Chrobrego Głogów.

Klub - Podbeskidzie Bielsko-Biała

Obszar - Środowisko

Praktyka - Edukacja o recyklingu

Przejaw - Organizacja prowadzi edukację dotyczącą ograniczania oddziaływania na środowisko

Klub Podbeskidzie Bielsko-Biała publikował na swojej stronie internetowej i w profilach społecznościowych cykl materiałów dotyczących segregowania odpadów. Materiały były dostępne w formie pisemnej, infografik i wideo, w których tworzenie zostali zaangażowani też zawodnicy. Klub realizował tę kampanię wraz z Wydziałem Gospodarki Odpadami miasta Bielsko-Biała. To rzadki przykład zaangażowania organizacji sportowej w działania ograniczające negatywny wpływ na środowisko.

Klub - Ruch Chorzów

Obszar - Rządzenie

Praktyka - Obszerne raportowanie przez organizację

Przejaw - Organizacja publikuje sprawozdania roczne (przez ostatnie trzy lata) na swojej stronie internetowej (osiągalne poprzez stronę główną)

Ruch Chorzów, jako spółka notowana na NewConnect, publikuje w łatwo dostępnym miejscu swoje sprawozdania finansowe, raporty okresowe i inne istotne informacje dla interesariuszy w raportach ESPI i EBI. Dodatkowo w sprawozdaniu zarządu umieszczono wskaźniki obrazujące sytuację dotyczącą np. płynności i zadłużenia, raport zawierał też informacje o działaniach organizacyjnych oraz jasno zdefiniowane cele na kolejny sezon, z których można rozliczyć zarząd.

Klub - Wisła Kraków

Obszar - Rządzenie

Praktyka - Kodeks etyczny

Przejaw - Organizacja publikuje na swojej stronie kodeks etyczny lub odwołuje się do konkretnego kodeksu etycznego

Wisła Kraków posiada „Kodeks etyki i postępowania Wisły Kraków”, który stanowi próbę określenia zasad postępowania wpisujących się w działalność biznesową

klubu. Kodeks skierowany jest do pracowników, powiązanych podmiotów, ale również zarządu. Jest przygotowany w języku polski i angielskim. Obejmuje m.in. takie tematy jak: kontakty rządowe, konflikty interesów organizacyjnych, restrykcje w zatrudnianiu byłych pracowników rządowych, osobista aktywność polityczna, konflikty interesów czy media społecznościowe. Istotne jest, że część tych tematów rzeczywiście wpisuje się w wyzwania etyczne, z którymi spotykają się przedstawiciele polskich klubów.

OPIS METODOLOGII

KROKI W ANALIZIE

Badanie polega na analizie praktyk klubów na podstawie udostępnianych przez nich danych, na podstawie których oceniamy kluby z wykorzystaniem 127 wskaźników (w formie binarnych pytań). Analiza była przeprowadzona niezależnie przez przynajmniej dwóch badaczy z wykorzystaniem specjalistycznego narzędzia. Następnie wstępny arkusz przesyłano klubom, które miały możliwość przesłania sugestii zmian ocen, wraz z ich uzasadnieniem (np. dodatkowymi materiałami). Przedstawiciele klubów zostali też zaproszeni do udzielenia wywiadu dt. odpowiedzialności w ich organizacjach. Arkusz i materiały przesłane przez kluby badacze ponownie analizowali, w celu uzyskania finalnego wyniku klubu.

Dane z klubów Fortuna 1 Ligi za sezon 2022/2023 zbieraliśmy za okres od sierpnia 2022 do czerwca 2023 włącznie.

W analizie wykorzystaliśmy narzędzie charakteryzujące odpowiedzialność społeczną klubów, na którą składają się trzy obszary: społeczeństwo, środowisko i rządzenie. Każdy z obszarów został opisany przejawami odpowiedzialności społecznej, których jest razem 26. Każdy przejaw odpowiedzialności miał przyporządkowane od dwóch do dziesięciu dychotomicznych (tak/nie) pytań pełniących rolę wskaźników, z których pomocą można było go ocenić. Razem w narzędziu jest 127 wskaźników. W analizie obszary odpowiedzialności są równoważne, a w ramach obszarów – równoważne są wszystkie przejawy. Podsumowując oceny klubów wyciągaliśmy średnie dotyczące poszczególnych przejawów odpowiedzialności, a następnie obszarów, na które te przejawy się składały.

Narzędzie opiera się na specyficznej charakterystyce CSR w organizacjach sportowych (klubach i związkach), gdyż odpowiedzialność społeczną analizuje się uwzględniając cechy sektora i organizacji. W kontekście piłki nożnej UEFA posługuje się terminem football social responsibility (FSB) obrazującą potencjał do wpływu społecznego (i wyzwania) piłki nożnej, jak również wyzwań związanych z rozwojem dyscypliny i organizacji.

Wykorzystane wskaźniki dotyczą zarówno działań jak i mechanizmów obecnych w klubach. Formuła zbierania danych polegała na tym, że aby zaliczyć klubowi jakieś działanie, musiał on komunikować o nim pisemnie, w formie opublikowanych dokumentów albo treści na stronie internetowej czy w mediach społecznościowych. Organizacja, która uzyskała dobre wyniki w analizie musiała być zatem otwarta w komunikacji swoich działań w obszarze CSR czy dobrego rządzenia. W związku z oparciem się na dobrych praktykach niska ocena w analizie nie oznacza, że klub jest nieodpowiedzialny, a raczej – że zakres podejmowanych działań może nie być szeroki lub że klub mało komunikuje o swojej działalności.

ISTOTNE DEFINICJE

Poprzez klub rozumieliśmy stowarzyszenie lub spółkę, podmiot zajmujący się szkoleniem (jeśli była jasna relacja między organizacjami) i ewentualnie fundację przy klubie (ale nie stowarzyszenia kibiców). W przypadku klubu wielosekcyjnego staraliśmy się, gdzie było to możliwe, wyodrębnić sekcję piłki nożnej kobiecej.

W analizie, szczególnie w odniesieniu do działań w obszarze społeczeństwo, wyróżnialiśmy inicjatywy, które charakteryzowaliśmy jako programy. Programy definiowaliśmy jako: celowe działania o długotrwałym charakterze (trwające przynajmniej rok lub zaplanowane na taki okres) nie okazjonalne, w których charakterystyce zdefiniowano przynajmniej trzy z następujących elementów: grupa docelowa; przyczyna prowadzenia programu; cel; charakterystyka działań wykorzystanych do osiągnięcia celu; wskaźniki charakteryzujące osiągnięcie celów programu; budżet działań; partnerzy instytucjonalni.

Sportimpakt to organizacja promująca odpowiedzialność społeczną organizacji sportowych, CSR poprzez sport oraz osiąganie wpływu społecznego poprzez sport. Wspiera organizacje sportowe w bardziej odpowiedzialnym zarządzaniu i wykorzystaniu potencjału sportu. Początkowo powstała w jako podsumowanie działalności Centrum Wyzwań Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego w obszarze sportu. W jej ramach przeprowadzono pierwszą analizę odpowiedzialności społecznej profesjonalnych klubów sportowych opublikowaną w 2018. Aktualnie w ramach Sportimpakt realizujemy m. in. szkolenia dotyczące odpowiedzialności społecznej organizacji sportowych i badania wpływu społecznego sportu.

SPORTIMPAKT.ORG

Institute for Sport Governance to niezależny think tank, który specjalizuje się w tematyce good governance i odpowiedzialności społecznej w sporcie. Jest zaangażowany i prowadzi programy w tych obszarach w Europie m. in. dotyczące wdrażania kodeksów good governance, zatrudnienia sportowców dyscyplin olimpijskich czy wpływu społecznego sportu wyczynowego, które są finansowane w ramach grantów Erasmus+. Partnerami ISG w tych programach są m.in. Niemiecki Uniwersytet Sportowy w Kolonii, Uniwersytet w Utrechcie i Uniwersytet Vrije w Brukseli, ministerstwa odpowiedzialne za sport w Grecji, Malcie i Bułgarii, organizacje sportowe, jak Austriacki Związek Piłki Siatkowej i pozarządowe, jak Asser Center of Sport Law czy Międzynarodowa Organizacja Pracy.

GOVSPORT.EU

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego jest najstarszą w Europie Środkowo-Wschodniej jednostką kształcąca w zakresie zarządzania. Uczy się na nim obecnie niemal 6 tysięcy studentów. Wysoką jakość kształcenia potwierdza uzyskanie trzech prestiżowych międzynarodowych akredytacji: AACSB, AMBA i EQUIS.

WZ.UW.EDU.PL

Autorzy raportu

dr Paweł Zembura, e-mail: pz@govsport.eu

Piotr Popławski

Maria Stelmach

